

Het Woud van Birnam

Van Eleanor Catton verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos uitgevers

De repetitie
Al wat schittert

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Eleanor Catton

Het Woud van Birnam

Vertaald uit het Engels door
Gerda Baardman en Jan de Nijs

Ambo|Anthos
Amsterdam

Ambo|Anthos uitgevers is Creative New Zealand zeer erkentelijk voor de ondersteuning van de vertaling van dit boek.

ISBN 978 90 263 6148 7

© 2023 Eleanor Catton

© 2023 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,

Amsterdam en Gerda Baardman en Jan de Nijs

Oorspronkelijke titel *Birnam Wood*

Oorspronkelijke uitgever Granta

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Paolo Carnassale / Getty Images

Foto auteur © Murdo Macleod

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Steven Toussaint

THIRD APPARITION

Be lion-mettled, proud; and take no care
Who chafes, who frets, or where conspirers are:
Macbeth shall never vanquish'd be until
Great Birnam wood to high Dunsinane hill
Shall come against him.

MACBETH

That will never be.
Who can impress the forest, bid the tree
Unfix his earth-bound root?

Uit: William Shakespeare, Macbeth

De Korowaipas was al gesloten sinds het eind van de zomer, toen een reeks oppervlakkige aardbevingen een aardverschuiving had veroorzaakt waardoor een heel stuk van de snelweg onder puin was bedolven, vijf dodelijke slachtoffers waren gevallen en een grote vrachtwagen een ravijn in was gegleden, waarbij hij een elektriciteitskabel had geraakt, een diepe geul in de bergwand had geploegd en op een lagergelegen viaduct was geëxplodeerd. Het had weken geduurd voordat de doden veilig konden worden geborgen en de schade kon worden opgenomen; inmiddels was het kouder geworden en de dagen werden snel korter. Pas in het voorjaar kon met de herstelwerkzaamheden worden begonnen. Aan beide kanten van de bergen was de weg afgezet en het verkeer werd omgeleid – in westelijke richting rond de oevers van het Korowaimeer en in oostelijke richting via een lappendeken van landbouwgrond en over de slingerende rivieren die door de vlakten naar zee stroomden.

Het plaatsje Thorndike, dat vlak ten noorden van de pas aan de voet van de Korowaibergketen lag, werd aan de ene kant begrensd door het meer en aan de andere door het natuurreservaat de Korowai. De afsluiting van de pas zorgde voor een doodlopende weg: het dorp was afgesneden van het zuiden en alle toegangen waren afgesloten, op één na. Zoals in veel provincieplaatsen in Nieuw-Zeeland was de plaatselijke economie grotendeels afhankelijk van passerende vrachtwagenchauffeurs en

toeristen, en toen de reddingsteams en de televisieploegen eindelijk klaar waren en vertrokken, volgden veel inwoners van Thorndike met tegenzin hun voorbeeld. De cafetaria's en souvenirwinkels langs de hoofdweg sloten een voor een hun deuren, het tankstation ging later open en vroeger dicht, er verscheen een bordje met excuses voor het raam van het bezoekerscentrum en de oude schapenfokkerij aan het begin van de vallei, door de onroerendgoedmakelaars omschreven als 'het grootste herverkavelingsproject in de regio', werd in stilte van de markt gehaald.

Dat laatste trok de aandacht van de negenentwintigjarige gediplomeerd hovenier Mira Bunting, oprichtster van een activistisch collectief dat door de leden Birnam Wood werd genoemd. Mira was nog nooit in Thorndike geweest en had niet de intentie of de middelen om daar ook maar een postzegel grond te kopen, maar toch had ze de vermelding voor zichzelf genoteerd toen die vijf, zes maanden geleden online kwam. Onder een valse naam had ze de makelaar aangeschreven om haar interesse in het mogelijke ontwikkelingsproject kenbaar te maken en te informeren of er al kavels waren verkocht.

De alias, June Crowther, was een van een aantal namen die Mira in de loop der jaren om beurten had gebruikt. Mevrouw Crowther was een denkbeeldig personage: achtenzestig, gepensioneerd en stokdoof, wat de reden was dat ze liever per e-mail dan telefonisch werd gecontacteerd. Ze had een bescheiden appeltje voor de dorst, belegd in aandelen en obligaties, en dat wilde ze nu in onroerend goed omzetten. Ze had een vakantiehuisje in een landelijke omgeving in gedachten, dat haar dochters mochten gebruiken zolang ze nog leefde en dat ze na haar dood zouden erven. Het moest een nieuw huis zijn – na een heel leven repareren en renoveren was ze daar wel klaar mee – maar het hoefde niet speciaal voor haar te worden gebouwd; een mooie prefab was ook goed, een doodgegewoon huis aan een doodgewone straat, zolang de burens maar niet te dichtbij woonden en zijzelf de kleuren mocht bepalen. Dat alles zou bij de boerderij bij Thorndike mogelijk zijn geweest, maar een maand of vier na de aardverschuiving kreeg mevrouw Crowther een mailtje van de makelaar waarin hij uitlegde dat de cliënt vanwege de veranderde om-

standigheden had besloten niet te verkopen. Wellicht kwam het perceel later weer op de markt, maar misschien had mevrouw Crowther interesse in een ander kavel in de buurt – hij voegde een link bij – en hij wenste haar veel succes bij haar huizenjacht.

Mira las de mail twee keer door, schreef een beleefd maar nietszeggend antwoord, logde uit bij haar nepaccount en zocht op internet een kaart van Thorndike en omgeving. De boerderij lag in de zuidoostelijke punt van het dal, had ongeveer de vorm van een trapezium en was onderaan de heuvel veel smaller dan boven, waar ze aan het natuurreservaat grensde. Honderddrieënvijftig hectare, herinnerde ze zich van de site van de makelaar, met een omtrek van acht à tien kilometer. Het terrein lag niet ver van de aardverschuiving; ze zette de kaart op ‘satelliet’, maar het beeld was nog niet vernieuwd. De weg over de pas slingerde zich nog glad en glanzend door het landschap omhoog, hier en daar onderbroken door een grijze baan zonlicht die werd weerkaatst door de daken van vrachtwagens en auto’s. Mira bedacht dat het beeld misschien net voor de aardbevingen was gemaakt en dat de bestuurders van de afgebeelde voertuigen nu misschien dood waren. Dat stelde ze zich voor bij wijze van experiment, alsof ze haar eigen reactie wilde peilen, een gewoonte die ze als meisje had ontwikkeld om zichzelf met morbide hypothetische situaties te straffen. Deze keer kon ze geen medelijden opbrengen, dus dwong ze zichzelf bij wijze van vergelding om zich voor te stellen dat ze onder de aarde werd bedolven en langzaam stikte. Dat beeld hield ze een paar seconden vast voordat ze uitademde en weer op de kaart keek.

Een rijtje pijlvormige populieren wierp een getande schaduw over de oprit naar het huis, dat ver van de weg stond – hoog genoeg om over de bomen langs het meer over het water uit te kijken, dacht ze. Boven het huis lag een soort natuurlijk terras, een naad van kalksteen die de hogergelegen, met bomen omzoomde weiden scheidde van het open grasland dat aan de weg grensde. Mira zoomde in en bekeek de omheinde weiden een voor een. Ze waren allemaal leeg. Aan het diepe karrenspoor was te zien welke route de eigenaar gewoonlijk over het terrein volgde

en aan de hoekige schaduwen op de grond zag ze dat een aantal hekken openstond. De makelaar had de naam van zijn cliënt niet vermeld, maar toen ze het adres in de zoekbalk invoerde, verscheen er meteen een krantenartikel.

De heer Owen Darvish, Korowai Pass Road 1606 in Thorndike, South Canterbury, was onlangs in het nieuws geweest. Hij stond op de tweemaaljaarlijkse lijst voor koninklijke onderscheidingen en zou binnenkort worden benoemd tot ridder in de Orde van Verdienste van Nieuw Zeeland voor zijn inspanningen op het gebied van natuurbehoud.

Mira was meteen geïntrigeerd. Ze vergat de kaart even en las verder.

In 2000 had Nieuw-Zeeland besloten de ridderordes af te schaffen, maar negen jaar later was dat besluit herroepen door een rijke politicus die er zelf graag een wilde. Het was een gênante vertoning, hoe je er ook tegen aankeek: de monarchisten hadden niets te vieren omdat de herroeping alleen maar bewees dat de Kroon aan politieke dwang onderhevig was, terwijl de republikeinen niet konden protesteren omdat ze daarmee zouden suggereren dat een koninklijke ridderorde iets heiligs had en zich aan de invloed van een gewone politicus behoorde te onttrekken. Beide partijen voelden zich tekortgedaan; ze ontvingen allebei de tweemaaljaarlijkse lijst met hetzelfde nurkse cynisme en waren het erover eens dat alle intellectuelen die geridderd werden hun ziel hadden verkocht en alle geridderde zakenlieden corrupt waren. Owen Darvish leek een zeldzame uitzondering te zijn. Het bericht over zijn ridderorde kwam zo kort na de aardverschuiving dat de indruk ontstond dat de ridderorde als een soort troost was bedoeld voor de regio Korowai in het algemeen, en dát was het soort ridderlijkheid waar de monarchisten noch de republikeinen bezwaar tegen konden hebben. Darvish had zelfs in de dagen na de ramp zijn huis als thuisbasis opengesteld voor de reddingsteams. ‘Petje af voor die jongens,’ had hij alleen maar gezegd. ‘Dat zijn echte helden.’

Mira las verder.

Ze vernam dat Darvish veertig jaar geleden, op zijn zeventiende, was begonnen met werken: hij maakte de landbouwgrond van zijn buurt-

genoten vrij van konijnen, voor een tarief van een dollar per stuk. Hij was een uitstekend schutter en zijn kostbaarste bezittingen, die hij allebei van zijn vader had gekregen, waren zijn .22 luchtbuks en zijn niet-inklapbare vilmes met buxushouten heft, die hij nu allebei in een speciale vitrine in zijn voorkamer bewaarde. Hij wilde de karkassen zelf en verkocht het vlees aan kennels en hondenbezitters in de buurt. De huiden waren lastiger. Uiteindelijk had hij een wolverwerkingsfabriek bereid gevonden ze per partij af te nemen om tot vilt te verwerken, maar omdat die firma erop stond de betalingen officieel te boeken, besloot de inmiddels negentienjarige Darvish een serieus ongedierteverdelgingsbedrijf op te richten. Hij nam een boekhouder aan, abonneerde zich op een telefoonbeantwoordingsdienst en kocht een blik gele verf bij de ijzerhandel. Op de deuren van zijn busje schilderde hij met sjabloonletters DARVISH PEST CONTROL.

Als zoon van een slachthuismedewerker wist hij uit de eerste hand dat grote aantallen gezonde dieren elk jaar voortijdig moesten worden geslacht omdat ze een poot hadden gebroken. Konijnenkolonies vernielden goede weidegrond; de dieren waren geïmporteerde exoten, net als opossums, ratten en hermelijnen, die allemaal even dol waren op de jonge scheuten van inheemse planten en de eieren van inheemse vogels. De bestrijding van dat ongedierte was een van de weinige dingen waarover de natuurbeschermers en de grote landbouwbedrijven van Nieuw-Zeeland het eens waren, en Darvish koos bij het uitbreiden van zijn bedrijf de gulden middenweg en maakte zich bij zowel links als rechts geliefd. Mira las dat Darvish Pest Control sinds de oprichting contracten had afgesloten met alle industriële landbouwbedrijven en ook met de oorspronkelijke bewoners van Nieuw-Zeeland, gemeenteraden en overheidsinstanties, maar zijn recente partnerschap met het Amerikaanse technologiebedrijf Autonomo, dat op de S&P 500-index stond, moest de kroon op Darvish' werk worden. Voor zover Mira begreep maakte Autonomo drones, en samen met hen had Darvish Pest Control een ambitieus natuurbeschermingsproject opgezet om populaties van bedreigde diersoorten te volgen en in kaart te brengen. Dat stond nog in de kinder-

schoenen, zei Darvish bescheiden, maar hij vertrouwde erop dat hij een aantal inheemse soorten van de ondergang zou kunnen redden – waaronder ook, naar hij vurig hoopte, de ernstig bedreigde oranjevoorhoofd-kakariki, zijn lievelingsvogel.

Mira fronste haar wenkbrauwen. Alleen al uit principe stak het haar dat iemand van Darvish' leeftijd, ras, geslacht en rijkdom, met alle privileges van dien, zijn macht – naar hij beweerde – ten goede gebruikte, zijn bedrijf – naar hij beweerde – zelf uit het niets van de grond had opgebouwd, en dan ook nog – naar hij beweerde – het soort landelijke authenticiteit bezat dat zijzelf zo benijdens- en nastrevenswaardig vond. Wat haar nog meer dwarszat was het feit dat ze nog nooit van de oranjevoorhoofd-kakariki had gehoord en hem nu, nog steeds fronsend, in een nieuw tabblad moest opzoeken. Zoals elke zelfmythologiserende rebel had Mira liever vijanden dan rivalen en ze maakte haar rivalen vaak tot vijand om hen des te beter minachtend te kunnen wegzetten als geheim agenten van de status quo. Maar omdat dat geen bewuste gewoonte was, voelde ze nu alleen een vage verontwaardiging; ze kon Owen Darvish niet afdoen als irrelevant, dus besloot ze dat ze hem gewoon niet mocht.

De foto op de website van de overheid toonde een gladgeschoren man van middelbare leeftijd: brede, intelligente mond, krachtige kaaklijn, geamuseerde blik, overhemd met de bovenste knoopjes open. In het bij-schrift werd hij geprezen om zijn vindingrijkheid, doorzettingsvermogen en oprecht pragmatisme; hij was kortom een schoolvoorbeeld van wat de Nieuw-Zeelanders graag omschreven als hun nationale volks-aard. In interviews speelde hij daar handig op in en beantwoordde de vragen kortaf maar openhartig en bescheiden; als er naar zijn politieke standpunten werd gevraagd, beweerde hij dat hij die niet had. Mira kon niet één kritisch artikel over hem vinden. Hij presenteerde zich als vaderlandslievend – met andere woorden als een betrouwbare, zelfredzame man, nadrukkelijk informeel, kinderlijk enthousiast, nostalgisch in zijn gewoontes en met een diep wantrouwen tegen elk vertoon van partijdigheid – al stond hij misschien wel tolerant tegenover het recreatieve kerkbezoek van zijn echtgenote.

Zij – Jill, binnenkort Lady Darvish – leek een beetje op Mira’s moeder: lang en slank, gebruind, met jongensachtig kortgeknipt zilverkleurig haar. Ze poseerde voor het streekblad met een arm om het middel van haar man en haar hoofd iets achterover om hem bewonderend toe te grijnzen terwijl haar andere hand op zijn brede, gespierde borst rustte. WE HEBBEN EEN RIDDER! kopte het blaadje extatisch, al had de verslaggever wel zijn best gedaan om te benadrukken dat Jill en niet de aanstaande Sir Owen degene was die in Thorndike was geboren en getogen: de boerderij was haar ouderlijk huis, dat ze na de dood van haar vader, nu vijf jaar geleden, had geërfd. Het was niet heel belangrijk, maar Darvish kende zijn land en wist dat hij het niet nog onbelangrijker moest maken. Hij deed wat nodig was: hij verzekerde uitdrukkelijk dat hij nooit ergens zo prettig had gewoond als in Thorndike, hij prees de vele feestdagen en het hooien, waarvoor hij in de loop der jaren telkens weer was teruggekomen, zei niets over de plannen om de grond in kavels op te splitsen en bekende met gespeelde spijt dat zijn overleden schoonvader hem nu ongetwijfeld ergens zat uit te lachen, want ondanks al Darvish’ inspanningen was de boerderij nog steeds niet vrij van ongedierte. Hij was zelfs – zo stuurde hij het interview behendig terug naar het oorspronkelijke onderwerp – in de hogergelegen weiden konijnen aan het schieten toen het officiële telefoontje over zijn onderscheiding binnenkwam.

‘Daar ging mijn schot,’ zei hij tegen de journalist. ‘Mijn telefoon ging, ik schrok me kapot. Ik was zo kwaad dat ik bijna niet had opgenomen.’

‘En het konijn is ontsnapt,’ merkte zijn vrouw op.

‘Dus ik krijg nog een dollar van haar.’

‘Van de koningin?’

‘In eigen persoon. Een dollar, een karkas en een huid.’

Mira had gevonden wat ze zocht. De opwinding klopte in haar borst. Ze ging weer naar de overheidssite en las dat de ridderorde over drie weken in Government House in Wellington zou worden uitgereikt. Ze noteerde de datum, klapte haar laptop dicht, pakte haar fietshelm en liep de bibliotheek uit.

Vijf minuten later reed het gele, met MIRA gemarkeerde cirkeltje de straat uit, in noordelijke richting. Shelley Noakes zoomde uit, zodat haar eigen zacht pulserende blauwe cirkeltje aan de rand verscheen. Ze keek bijna dertig seconden lang toe terwijl het gele cirkeltje haast onzichtbaar traag dichterbij het blauwe kwam, totdat ze haar telefoon uitzette en hem plotseling kinderlijk in de stapel wasgoed bij haar voeteneind gooide. Het zou nog minstens een halfuur duren voordat Mira thuiskwam, maar Shelleys hart klopte al sneller en ze kreeg rode vlekken op haar keel en borst. Ze stond op, ademde diep in en speelde even met de verleidelijke gedachte dat dit misschien toch niet de ideale dag was om het onderwerp aan te snijden... Maar toen hoorde ze Mira's stem in haar hoofd, die tegen haar zei dat er een stem in haar hoofd zat en dat dat de stem van haar moeder was.

Shelleys moeder was een populair onderwerp van gesprek bij Birnam Wood sinds ze Mira vrijwel meteen na hun kennismaking van zich had vervreemd door het collectief een 'hobby' te noemen en de betrokkenheid van haar dochter daarbij als een 'fase' te betitelen. Mira had zich daar meteen en blijvend aan gestoord, zo sterk dat Shelley bang begon te worden dat er iets mis met haar was omdat zij het zich juist helemaal niet had aangetrokken, en hoewel ze zich nu al meer dan vierenhalf jaar aan Birnam Wood wijdde, beschouwde ze dat niet als bewijs dat het gebrek aan vertrouwen van haar moeder onterecht was geweest, want het verbaasde haarzelf nog het meest van iedereen dat ze het zo lang had volgehouden. Dat snapte Mira niet. Zelf kende ze die nonchalante zelfspot niet en ze was ervan overtuigd dat Shelley zo geïntimideerd of gehersenspoeld was dat haar natuurlijke zelfvertrouwen was verdwenen; de ironie daarvan was natuurlijk – al had Shelley dat pas achteraf begrepen – dat die humor, die lichte zelfspot, juist een van de dingen was die ze het leukste aan zichzelf vond en een van de dingen – dat mocht ook weleens gezegd – die ze het meest in haar moeder waardeerde.

Mevrouw Noakes was headhunter en hing de overtuiging aan dat de wereldbevolking kon worden onderverdeeld in mensen met verkoop-talent en mensen met talent voor dienstverlening; ze mocht graag op-

merken dat de meeste mensen de verkeerde baan voor hun mensentype hadden en dat ze de rest een hoop werk en ellende zouden besparen als ze eens goed keken tot welke categorie ze behoorden. Toen Mira dat voor het eerst hoorde, had ze gelachen. Ze had genietend alle dienstverlenende aspecten van het verkopen opgesomd en daarna alle manieren waarop dienstverlening aan verkooptechnieken onderhevig was, om het aforisme vervolgens naar het rijk van de leeghoofdige neoliberale bullsh*t te verwijzen en er met achteloze scherpzinnigheid aan toe te voegen dat mevrouw Noakes op meerdere terreinen met haar kinderen leek te concurreren, vooral op het gebied van arbeidsvreugde – iets waar de vrouwen van haar generatie hard voor hadden moeten vechten – en dat ze misschien niet bereid was die met anderen te delen.

Shelley herinnerde zich het gesprek vrijwel woordelijk. Ze was toen eenentwintig en Mira vierentwintig, en ze had nog nooit een volwassene – die ze zo had geïnternaliseerd dat haar denken en haar spreken er ernstig door werden geremd – zo openlijk en kalm horen bekritisieren, zonder een spoor van de gebruikelijke eerbied – het rituele toegeven van de veronderstelde onwetendheid van de spreker, het ritueel respect betuigen voor andere meningen. Ze had Mira's vriendschap nagejaagd met een hartstocht die aan verliefdheid grensde en zichzelf daarbij – al zou ze zich dat pas jaren later realiseren – getransformeerd tot het volmaakte beeld van degene die ze volgens Mira allang was: veel onwetender en onderdrukker, voortdurend in conflict met een moeder van wie elke uitspraak, zoals ze zou ontdekken, nog vijandiger was dan de geest van het moderne kapitalisme zelf. Ze was praktisch vanaf haar geboorte in de rol van vredestitcher geduwd en werd als adolescente voortdurend geprezen omdat ze haar ouders nooit last had bezorgd. Al zolang ze zich kon herinneren leefde ze in voortdurende angst niet aardig te worden gevonden – dat was nog verschrikkelijker dan ronduit antipathiek te worden gevonden, want het omvatte niet alleen haar relatie tot anderen, maar ook haar eigen oordeel over zichzelf. Pas onder Mira's invloed had ze geleerd die angst misschien niet zozeer te overwinnen, als wel de schuld ervoor bij anderen te leggen.

Ze haalde haar telefoon uit de stapel wasgoed en zette hem weer aan. Het gele cirkeltje was de weg overgestoken die het stadscentrum begrensd en was nu bijna bij het vlaggetje op Shelleys kaart waar PERCEEL VIJFTIEN bij stond. Het cirkeltje minderde vaart bij de afslag en leek bijna te stoppen. ‘Daar ben ik al geweest,’ zei Shelley hardop, en het cirkeltje leek van gedachten te veranderen alsof Mira haar had gehoord; het ging verder en versnelde. Shelley kreeg een angstig voorgevoel. Ze zette de telefoon weer uit en legde hem aan de lader, waarbij ze de stekker harder in het stopcontact ramde dan nodig was. Ze verbood zichzelf haar telefoon nog aan te raken voordat Mira thuis was – ook niet als hij ging.

Toen Shelley Mira voor het eerst zaadjes had zien planten, aarzelde ze tussen een opleiding tot bibliothecaris en een lerarenopleiding. Ze kwam nog maar vijftien studiepunten tekort voor de driehonderd-zestig die ze nodig had voor haar bachelor Engels met als specialisme twintigste-eeuwse fictie, waarvoor ze een studieschuld van drieëntwintigduizend dollar had opgebouwd, maar nog geen twee weken later had ze haar afstudeerscriptie *Populaire young adult fantasy en de weerslag daarvan in films* gelaten voor wat die was, haar studieloopbaan bezoedeld met de eerste onvoldoende van haar leven en beide opleidingsmogelijkheden dus althans voorlopig buiten haar bereik gebracht. Haar moeder begreep er niets van en haalde haar eigen stokpaardje onderuit door haar dochter een paar maanden in de detailhandel tewerk te stellen in de hoop haar weer op het rechte pad te brengen; ze kon niet accepteren dat Birnam Wood misschien wel precies bij Shelleys, volgens haar, aangeboren talent voor dienstverlening paste. Ze zag niet in welk nut onverbloemde burgerlijke ongehoorzaamheid en botanisch vandalisme konden hebben voor Shelley of voor wie dan ook. Dat meenden de anderen tenminste, want bij Birnam Wood was ‘Shelleys moeder’ het symbool geworden van de talloze tekortkomingen van de babyboomgeneratie, een geminacht cohort van graaiers en zakkenvullers, waarop Mira’s ouders, die onlangs uit elkaar waren gegaan, merkwaardig genoeg de enige uitzonderingen leken.

(Mira vond Shelleys vader als tegenstander niet interessant. Hij was

hypotheekverstrekker met een prikkelbaar humeur en altijd ‘des duivels’, zoals het in het familiejargon heette – een euvel dat volgens Mira openlijk werd aangemoedigd door zijn vrouw, die inderdaad een onevenredig groot deel van haar dagelijkse conversatie besteedde aan het opsommen van de vele soorten mensen die haar man verafschuwde. Het feit dat die lijst – waarop veganisten, straatmuzikanten, luilakken en opscheppers prijken, alsook vrouwen die in het openbaar borstvoeding gaven, mensen met een onduidelijk geslacht, mensen die slecht autoreden of zich niet wasten – het voltallige ledenbestand van Birnam Wood bestreek, leek Mira dan weer niet te storen. Ze beschouwde Shelleys vader als een creatie van zijn vrouw, niet als een autonome volwassene, maar als een onfortuinlijke pion, door mevrouw Noakes ontworpen met maar één doel voor ogen: haar eigen levendige persoonlijkheid beter te laten uitkomen – een overduidelijk narcistische insteek waarvan zij, Mira, de charme niet inzag.)

Pas jaren later kwam Shelley op het idee de lange, indringende gesprekken in de eerste maanden van hun vriendschap te bezien in het licht van de scheiding van Mira’s ouders, die, zoals ze uiteindelijk ontdekte, dateerde van de ochtend direct voorafgaand aan haar eerste ontmoeting met Mira. Zoals Mira het in het kort omschreef – ze hadden aan het ontbijt gezeten en haar vader was achter de stoel van haar moeder gaan staan om teder haar schouders te masseren terwijl zij het nieuws meedeelde – klonk het als een besluit dat haar ouders zo vriendschappelijk en met wederzijdse instemming hadden genomen, met een zo liefdevolle blik op zowel de prachtige jaren die ze samen hadden beleefd als op de spannende mogelijkheden die in het verschiep lagen, dat een nader onderzoek van de betekenis van het besluit of de mogelijke consequenties voor de betrokkenen overbodig leek. Mira kon eindeloos over andermans relaties uitweiden – ze gaf openlijk toe dat ze niets liever deed – maar over die van haarzelf was ze altijd kort van stof, licht geïrriteerd en satirisch, zodat je de indruk kreeg dat ze het onderwerp al heel lang geleden had uitgeput en geen zin had om het weer af te stoffen. In die eerste maanden van hun vriendschap wist Shelley over Mira’s ouders

alleen dat het oude hippies waren die allebei een paar keer zonder succes aan de gemeenteraadsverkiezingen hadden meegedaan – haar moeder voor de groenen, haar vader voor Labour –, dat Mira's moeder een zoon uit een eerdere relatie had, Mira's halfbroer Rufus, leadgitarist in een rondtrekkende band, en dat Mira's vader hem blijkbaar adoreerde. Het klonk geweldig ruimdenkend allemaal en het feit dat Mira hen maar zelden zag beschouwde Shelley als het zoveelste bewijs van de psychologische rijpheid waaraan het anderen volgens Mira ontbrak. Ze begon zich ervoor te schamen dat haar familie elke week bijeenkwam voor hun intens burgerlijke zondagse lunch, waarbij het gesprek altijd draaide om de hond, die dan ook door iedereen werd toegesproken – en ze vond het nog pijnlijker als Mira vroeg of ze mee mocht. Mira was aan tafel altijd beleefd en charmant, gaf complimentjes over het eten, hielp met de afwas en bracht Birnam Wood zelden ter sprake, behalve om een enkel verhaaltje te vertellen dat geschikt was voor een familie-etentje, op de humoristische, vertrouwelijke toon die ze tegen volwassenen altijd aansloeg. Shelley vond die gelegenheden ondraaglijk; ze zag in elk detail een aanklacht tegen de middelmatigheid van haar familie en hoorde in elk woord een gruwelijke ontheiliging van Mira's diepste overtuigingen. Ze was nog te veel in Mira's ban om te vermoeden dat die ten prooi kon zijn aan zoiets alledaags als eenzaamheid of zoiets oppervlakkigs als afgunst. Als ze weer naar huis liepen, was ze altijd opgelucht dat ze weer konden terugkeren naar het centrale thema van hun vriendschap door voor de zoveelste keer de talloze aspecten van Shelleys moeder op te sommen die voor verbetering vatbaar waren.

Als mevrouw Noakes wist hoe genadeloos ze werd geanalyseerd, dan had ze een sterker karakter dan Mira of haar dochter dachten, want ondanks haar aanvankelijke weerstand tegen de nieuwe koers die Shelley was gaan varen en ondanks de vele personeelsadvertenties die ze haar liet zien – 'gewoon om je een idee te geven wat er allemaal mogelijk is' – had mevrouw Noakes haar mening over Birnam Wood herzien, en Shelley moest beschaamd toegeven dat haar moeder tegenwoordig altijd met oprechte trots en bewondering over het collectief sprak. De politieke

onrust van 2016 had voor een nieuw respect voor het radicaal onvoorziene gezorgd. Overal ter wereld werden de voorspellers afgekraakt en de deskundigen in een kwaad daglicht gesteld; in hun plaats kwamen technologische imperialisten, onrustzaaiers, metadata-millennials en populistten, die er ongezien en tot dan toe ondenkbaar in slaagden de authenticiteit – het invloedrijkste merk ter wereld – te vermarkten. Er was een nieuw vocabulaire ontstaan: Birnam Wood was nu een start-up, een pop-up, het geesteskind van ‘creatieven’, het was groen en lokaal. Net zoals Uber of Airbnb. In dit nieuwe, rusteloze klimaat had Shelleys desertie uit de conventionele economie ineens met terugwerkende kracht waarde gekregen en dat wist ze. Zelfs Mira, de opstandige, onafhankelijk denkende Mira, leek ineens precies het soort trendy rebel met een grote mond van wie je je kon voorstellen dat de overheid haar als adviseur in dienst zou nemen om haar opruiende blogs en columns te laten schrijven waarin ze onorthodoxe meningen en het recht op vrije meningsuiting verdedigde. Het actievoeren was zijn adolescentie imago kwijt, het was weer urgent, noodzakelijk, gerechtvaardigd. Birnam Wood werd nu omgeven door het aura van de vooruitziende blik.

En Shelley wilde eruit. Uit de groep, uit de verstikkende morele supervisie, de zogenaamde eensgezindheid, de voortdurende verplichte soberheid, de financiële onzekerheid, uit het appartement, uit haar relatie met Mira, die niet in lichamelijke zin amoreus was, maar toch op de een of andere manier exclusief en bezitterig was gaan aanvoelen – en vooral uit haar rol van verstandige, betrouwbare, voorspelbare sidekick, nooit zo rebels als Mira, nooit zo’n vrije geest en ook nooit zo dapper, zelfs niet als ze samen in actie kwamen. Ze wilde eruit en dat gevoel was net zo sterk, abrupt en absoluut als het gevoel uit het begin, toen ze er juist zo graag in wilde. Als ze die overtuiging onderzocht, merkte ze dat ze de oorzaak van haar teleurstelling net zo min kon benoemen als ze kon verklaren waarom ze zich aanvankelijk zo tot Birnam Wood aange trokken had gevoeld – sterker nog: ze ontdekte dat ze het niet eens wilde verklaren of begrijpen, ze wilde zich niet verdiepen in die verschrikkelijke, onderhuidse zekerheid dat ze het, wat ze ook deed en hoe ze ook